

## ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ РИЗИКУ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ

*А. М. Андрейчикова, асистент, ДВНЗ «Національний гірничий  
університет», Andreysikova@mail.ru*

**Методологія дослідження.** Результати отримані на основі застосування методів: наукових порівнянь – при встановленні сутнісних відмінностей у підходах до дослідження ризику; загального й особливого – при визначенні особливостей методології сучасної ризикології; аналізу й синтезу – при формуванні уявлень про необхідність застосування до даної сфери методології міждисциплінарного характеру.

**Результати.** Розглянуто еволюцію поглядів на проблему ризику в економічній науці. Визначено особливості бачення економічного ризику та внесок у розвиток теорії ризику таких вчених, як А. Сміт, Й.-Н. Тетенс, Й.-Г. фон Тюнен, Х. фон Мангольд, А. Маршалл, К. Маркс, Й. Шумпетер, М. Фрідмен, Ф. Найт, В. Шарп та інших.

Виявлено основні проблеми сучасного стану розробки теорії ризику, а саме: відсутність чіткого понятійного апарату та не сформованість теоретико-методологічної бази досліджень, яка б дозволила отримати універсальне визначення поняття «ризик», здійснити його класифікацію та запропонувати дієві підходи до процесу його управління.

Встановлено пріоритетність конкретно-економічних досліджень ризику в порівнянні з каузальним аналізом, що унеможливує визначення як сутнісних характеристик даного поняття, так і розробку практичних рекомендацій щодо ефективного управління ризиком.

**Новизна.** У силу притаманності ризику специфічних ознак, які він набуває у різних сферах функціонування суспільства, а також виходячи із його багатоаспектності як економічного явища, запропоновано формування міждисциплінарної методології для дослідження даного феномену.

**Практична значущість.** Результати дослідження можуть бути використані для подальшої розбудови теорії ризику у методологічному аспекті, а також для створення теоретико-методологічних засад формування стратегії

управління ризиками як на рівні діяльності домогосподарств та фірм, так і національної економіки в цілому.

**Ключові слова:** ризик, невизначеність, види ризику, прибуток, класична теорія ризику, неокласична теорія ризику, нестраховий ризик.

#### Література

1. Скамой Л. Системность на поле неопределенности / Л. Скамой // Риск. – 1999. – №2–3. – С.62–68.  
Skamoy L. *Sistemnost na pole neopredelennosti* [Systematic on the field of uncertainty] / L. Skamoy // Risk. – 1999. – № 2–3. – P. 62–68.
2. Альгин А. П. Риск и его роль в общественной жизни / А. П. Альгин. – М. : Мысль, 1989. – 188 с.  
Algin A. P. *Risk i ego rol v obshchestvennoy zhizni* [The risk and its role in a public life] / A. P. Algin. – М. : Mysl, 1989. – 188 p.
3. Антология экономической классики [Текст] : в 2-х т. / Сост. И. А. Столяров. – М. : ЭКОНОВ : КЛЮЧ, 1993. Т. 1 : В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо. – 1993. – 478 с.  
*Antologiya ekonomicheskoy klassiki* [Tekst] : v 2-h t. [Anthology of the economic classics] / Sost. I. A. Stolyarov. – М. : EKONOV : KLYUCH, 1993. Т. 1 : V. Petti, A. Smit, D. Rikardo. – 1993. – 478 p.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер – М. : Прогресс, 1982. – С.455.  
*Shumpeter Y. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya* [Theory of economic development] / Y. Shumpeter – М. : Progress, 1982. – 455 p.
5. Кейнс Дж. Общая теория занятости / Дж. Кейнс – М. : Дело, 1991. – 132 с.  
Keyns Dzh. *Obshchaya teoriya zanyatosti* [General theory of employment] / Dzh. Keyns – М. : Delo, 1991. – 132 p.
6. Найт, Ф. Х Риск, неопределенность и прибыль [Текст] : пер. с англ. / Ф. Х. Найт. – М. : Дело, 2003. – 360 с.  
Nayt F. H. *Risk, neopredelennost i pribyl* [Tekst] : per. s angl. [Risk, uncertainty and profit] / F. Kh. Nayt. – М. : Delo, 2003. – 360 p.
7. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс / И. А. Бланк – К. : Эльга-Н, Ника-центр, 2001. – 448 с.  
Blank I. A. *Investitsionnyy menedzhment: Uchebniy kurs* [Investment management] / I. A. Blank – К. : Elga-N, Nika-tsentr, 2001. – 448 p.
8. Вітлінський, В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві [Текст] : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.  
Vitlinskiy V. V. *Ryzykologiya v ekonomitsi ta pidpriyemnytvі* [Tekst] : monografiya [Doctrine of risk in economy and business] / V. V. Vitlinskiy, G. I. Velykoivanenko. – К. : KNEU, 2004. – 480 p.
9. Клапків М. С. Страхування фінансових ризиків : [монографія] / М. С. Клапків.– Тернопіль : Економічна думка, Карт-бланш, 2002. – 570 с.  
Klapkiv M. S. *Strakhuvannya finansovykh ryzykiv*: [monografiya] [Insurance of financial risks] / M. S. Klapkiv.– Ternopil : Ekonomichna dumka, Kart-blansh, 2002. – 570 p.
10. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко – К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. – 200 с.  
Starostina A. O., Kravchenko V. A. *Ryzyk-menedzhment: teoriya ta praktyka* [Risk management: theory and practice] / A. O. Starostina, V. A. Kravchenko – К. : IVTS «Vydavnytstvo «Politekhnika», 2004. – 200 p.
11. Скамой Л. Финансовые риски / Л. Скамой // Риск. – 2000. – №1–2.– С.43–49.  
Skamoy L. *Finansovyie riski* [Financial risks] / L. Skamoy // Risk.– 2000.– №1–2. – P. 43–49.
12. Клапків М. С. Питання етимології економічного ризику / М. С. Клапків // Фінанси України. – 2001. – №4. – С.14–20.

Klapkiv M. S. *Pytannya etymologiyi ekonomichnogo ryzyku* [Questions of economic risk etymology] / M. S. Klapkiv // *Finansy Ukrainy*. – 2001. – №4. – P. 14–20.

13. Майбурд, Е. М. Введение в историю экономической мысли : От пророков до профессоров / Е. М. Майбурд, Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. – М. : Дело, 1996. – 544 с.

Mayburd E. M. *Vvedenie v istoriyu ekonomicheskoy mysli* : Ot prorokov do professorov [Introduction to history of economic idea: From prophets to the professors] / E. M. Mayburd, Akad. nar. hoz-va pri Pravitelstve RF. – M. : Delo, 1996. – 544 p.

14. Смирнова Е. Производственный риск: сущность и управление / Е. Смирнова // *Управление риском*. – 2001. – №1. – С.3–5.

Smirnova E. *Proizvodstvenniy risk: sushchnost i upravlenie* [Production risk: essence and management] / E. Smirnova // *Upravlenie riskom*. – 2001. – №1. – P. 3–5.

15. Предпринимательство в конце XX века / А. А. Дынкин, Ин-т мировой экономики и международных отношений Рос. акад. наук и др. – М. : Наука, 1992. – 312 с.

*Predprinimatelstvo v kontse XX veka* [Business in the end of the XX century] / A. A. Dynkin, In-t mirovoy ekonomiki i mezhdunarodnykh otnosheniy Ros. akad. nauk i dr. – M. : Nauka, 1992. – 312 p.

16. Седов И. А. Формализация финансового управления рисками предприятия : дис... канд. эконом. наук: 08.00.10 / Волгоградский государственный университет. – Волгоград, 2003. – 180 с. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://smartcat.ru/Financial Management/parvalueruA.shtml> – Загол. з экрану.

Sedov I. A. *Formalizatsiya finansovogo upravleniya riskami predpriyatiya* : dis... kand. ekonom. nauk: 08.00.10 [Formalization of risk financial management of company] / Volgogradskiy gosudarstvenniy universitet. – Volgograd, 2003. – 180 p. [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupa: <http://smartcat.ru/Financial Management/parvalueruA.shtml> – Zagol. z ekranu.

17. Райзберг Б. Г. Азбука предпринимательства / Б. Г. Райзберг – М. : Экономика, 1995 – 333 с.

Rayzberg B. G. *Azbuka predprinimatelstva* [Alphabet of business] / B. G. Rayzberg – M. : Ekonomika, 1995 – 333 p.

18. Степанов А. Н. Предпринимательский риск в системе экономических отношений : Дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.01 / Чуваш. гос. ун-т им. И.Н. Ульянова. – Чебоксары : 2004. – 156 с.

Stepanov A. N. *Predprinimatelskiy risk v sisteme ekonomicheskikh otnosheniy* : Dis. ... kand. ekonom. nauk: 08.00.01 [An business risk is in the system of economic relations] / Chuvash. gos. un-t im. I. N. Ulyanova. – Cheboksary : 2004. – 156 p.

19. Блюмин, И. Г. Критика буржуазной политической экономии : [в 3 т.] / И. Г. Блюмин, АН СССР. Ин-т мировой экономики и междунар. отношений. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. Т. I : Субъективная школа в буржуазной политической экономии. – М., 1962. – 871 с.

Blyumin I. G. *Kritika burzhuaznoy politicheskoy ekonomii*: [v 3 t.] [Criticism of bourgeois political economy] / I. G. Blyumin, AN SSSR. In-t mirovoy ekonomiki i mezhdunar. otnosheniy. – M. : Izd-vo AN SSSR, 1962. T. I : Subyektivnaya shkola v burzhuaznoy politicheskoy ekonomii. – M., 1962. – 871 p.

20. Антология экономической классики [Текст] : в 2-х т. / Сост. И. А. Столяров. – М. : ЭКОНОМ : КЛЮЧ, 1993. Т. 2 : Т. Мальтус, Д. Кейнс, Ю. Ларин. – 1993. – 488 с.

*Antologiya ekonomicheskoy klassiki* [Tekst] : v 2-h t. [Anthology of the economic classics] / Sost. I. A. Stolyarov. – M. : EKONOV : KLYUCh, 1993. T. 2 : T. Maltus, D. Keyns, Yu. Larin. – 1993. – 488 p.

21. Концепция субъективной вероятности [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http://www.riskland.ru/lib/sub\\_prob.shtml](http://www.riskland.ru/lib/sub_prob.shtml) – Заголов. з экрану.

*Kontseptsiya subyektivnoy veroyatnosti* [Elektronniy resurs] [Conception of subjective probability] – Rezhim dostupu: [http://www.riskland.ru/lib/sub\\_prob.shtml](http://www.riskland.ru/lib/sub_prob.shtml) – Zagolov. z ekranu.

22. Теория перспектив [Электронный ресурс]: Сайт Михаила Довбенко. – Режим доступа: <http://www.dovbenko.kiev.ua/ru/published/articles/1054/> – Заголов. з экрану.

*Teoriya perspektiv* [Elektronniy resurs]: Sayt Mihaila Dovbenko. [Theory of prospects] – Rezhim dostupu: <http://www.dovbenko.kiev.ua/ru/published/articles/1054/> – Zagolov. z ekranu.

23. Последователи новой исторической школы. Генезис германского неоллиберализма [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.rus-lib.ru/book/35/eb/25/077-088.html> – Заголов. з экрану.

*Posledovateli novoy istoricheskoy shkoly. Genezis germanskogo neoliberalizma* [Elektronniy resurs] [Followers of new historical school. Genesis of German neoliberalism] – Rezhim dostupu: <http://www.rus-lib.ru/book/35/eb/25/077-088.html> – Zagolov. z ekranu.

24. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли: пер. с англ. / Б. Селигмен; общ. ред. и вступит. статья акад. А. М. Румянцева [и др.]. – М. : Прогресс, 1968. – 600 с.

Seligmen B. *Osnovnyie techeniya sovremennoy ekonomicheskoy mysli*: per. s angl. [Basic flows of modern economic idea] / B. Seligmen; obshch. red. i vstupid. statya akad. A. M. Rumyantseva [i dr.]. – M. : Progress, 1968. – 600 p.

25. Селигмен Б. Милтон Фридмен: теория как идеология [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame\\_rightn.pl?type=in&links=../in/friedman/lectures/friedman\\_11.txt&name=friedman&img=lectures\\_small.jpg](http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=../in/friedman/lectures/friedman_11.txt&name=friedman&img=lectures_small.jpg) – Заголов. з экрану.

Seligmen B. *Milton Fridmen: teoriya kak ideologiya* [Elektronniy resurs] [Milton Friedman: theory as ideology] – Rezhim dostupu: [http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame\\_rightn.pl?type=in&links=../in/friedman/lectures/friedman\\_11.txt&name=friedman&img=lectures\\_small.jpg](http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=../in/friedman/lectures/friedman_11.txt&name=friedman&img=lectures_small.jpg) – Zagolov. z ekranu.